

POTICANJE JEZIČNO – GOVORNOG RAZVOJA

Igra je djetetovo najprirodnije okruženje i oblik života u kojem najlakše i najbrže uči. Stoga, jezično govorni razvoj možete najjednostavnije poticati kroz igru od najranije dobi tako da:

- pomažete djeci razlikovati šumove, zvukove, glasove i riječi
- nauče oponašati životinje, radnje, događaje, socijalne geste
- razvijate ritam igrajući ritmičke igrice, pjevajući pjesmice, brojalice
- potičete dijete na komunikaciju s različitim osobama i u različitim situacijama
- pričate djetetu o sebi i svom djetinjstvu-time zadovoljavate njihovu znatiželju i potičete usvajanje novih riječi i razumijevanje
- imenujete stvari u djetetovoj okolini, time se razvija ekspresivni rječnik
- potičete motorički razvoj; šetajte s djetetom, ljuljajte se...
- zadovoljite djetetove potrebe za novim saznanjima, nađite uvijek vremena odgovoriti na dječja pitanja- oni tako uče
- u komunikaciji s djetetom upotrebljavajte riječi koje ga potiču da više govori, npr: "Pričaj mi više o tome", "...i onda?"...
- postavljajte djetetu otvorena pitanja poput: "Kako si to učinio?", "Kako je to bilo?" i slično.
- izbjegavate komunikacijske nesporazume jer dijete s jezično govornim poteškoćama ne može uvijek riječima izraziti svoje želje, potrebe i doživljaje. To ga rastužuje i ljuti te stoga katkad gubi kontrolu nad svojim ponašanjem. Oprostite mu.

Prijedlog aktivnosti poticajnih za jezično - govorni razvoj

VJEŽBE GOVORNIH ORGANA

Vježbe za pokretljivost jezika

Dijete ponavlja za Vama

- polagano pokretanje jezika prema naprijed (isplaziti jezik)
- polagano pokretanje jezika prema natrag
- polagano pokretanje jezika gore-dolje (prema vrhu nosa pa prema bradi)
- pomicati jezik lijevo-desno u kutove usana
- vrškom isplaženog jezika dodirnuti gornju, pa donju usnicu
- otvorene usne oblizati jezikom (kružni pokreti jezikom)

Vježbe za pokretljivost usana

Dijete ponavlja za Vama

- zaokružiti usne- dati poljubac
- razvući usne
- stisnuti usne
- pokušati držati olovku iznad gornje usne
- vježbe puhanja- puhati balon, puhati u svijeću....

Vježbe mimike lica

Dijete ponavlja za Vama

- zatvarati i otvarati oči
- stisnuti oči i naborati nos
- smiješiti se
- napraviti ljutito lice i tužno lice

IGRANJE SA ZVUKOVIMA

"Pogodi tko se glasa"

Svrha: razlikovati i oponašati različite zvukove

Za uzrast: od prve godine

Što vam treba: sličice životinja

Kako igrati: stavite sličice na stol i glasajte se onako kako se glasa životinja, a djeca pogađaju i imenuju životinju, zatim Vi imenujte i tražite od djeteta da ono oponaša glasanje životinja.

Dodajte:

Kada djeca pogode zvuk kojim se životinje glasaju pitajte ih što rade.

npr. mijau, mijau, mijau- maca *mijauče*

koko-koko-da- kokoš- *kokodače...*

OBOGAĆIVANJE RJEČNIKA

"Jedan, dva tri- kaži mi ti"

Svrha: razvoj rječnika

Za uzrast: od treće godine

Kako igrati: kažite riječ, a dijete treba reći riječ suprotna značenja.

sunčan dan-*kišni dan*

duga kosa-*kratka kosa*

visoka kuća- *niska kuća...*

Dodajte:

- recite riječ, a dijete treba reći množinu iste riječi

npr. list-*lišće*, pas-*psi...*

- recite riječ, a dijete treba izmisliti odgovarajuće pitanja

npr. pismo- *Što nosi poštar?*

cipela- *Što nosimo na nogama?*

- zadajte djetetu riječ koja označuje zanimanje, dijete treba reći što radi, zatim recite što netko radi, a dijete treba reći zanimanje
- izgovorite jednu imenicu, a dijete treba dodati pridjeve koji će tu riječ najbolje opisati

npr. cvijet..... *lijep, crven, mirisan, malen, mekan*

lopta..... *okrugla, velika, gumena, šarena*

- djeca trebaju poznate imenice izraziti jednom riječju

npr. pas, mačka, koka, patka, pile su- *domaće životinje*

krumpir, luk, zelje, rajčica je- *povrće*

PREPOZNAVANJE RIME

"Rima iz vrećice"

Svrha: uočavanje glasovne strukture riječi

Za uzrast : od četiri godine

Što vam treba: čvrsta papirna vrećica napunjena sličicama

Kako igrati: izvlačite jednu po jednu sličicu i tražite od djeteta da kaže riječ koja se sa sličicom slaže u rimi. Dopustite djetetu da govori i besmislene riječi važno je da uoči rimu.

Dodajte:

Posložite na stol tri sličice, tako da se dvije rimuju, a dijete treba izdvojiti sličicu koja je višak.

GLASOVNA OSVJEŠTENOST

"Glas do glasa –riječ"

Svrha: uočavanje položaja glasa u riječi

Za uzrast: od 4 i pol godine

Što vam treba: sličice na kojima su prikazani predmeti koji počinju s glasovima: A, E, I, O, U, C, Č, Ć, Š, Z, Ž, H, F

Kako igrati:

Imenujte riječ tako da produžite prvi glas u riječ, a dijete neka ponovi za Vama, zatim se zamijenite.

Pronađite sličice riječi koje završavaju s istim glasom i uvježbavajte produžavanje zadnjeg glasa.

Dodajte:

- zadajte glas, a dijete treba nabrojiti što više riječi koje započinju i završavaju zadanim glasom
- recite jednu riječ, a dijete treba reći slijedeću riječ koja započinje s glasom kojim završava riječ koju ste Vi izrekli, a zatim Vi nastavljate slijedeću riječ koja počinje zadnjim glasom koje je dijete izreklo.
npr. Vi kažete čamac, a dijete kaže -cipe/a, zatim vi kažete avion, a dijete kaže nogomet, itd.

U vrtiću potičemo jezično – govornog razvoja kroz centre aktivnosti (bivši "kutići")

„Najbolji primjer prirodnog učenja djeteta je govor. Bitno za razvoj govora (i općenito za cjelokupni razvoj, odgoj i obrazovanje djece) jest pogodno i poticajno okruženje. Posebice se to odnosi na osobe s kojima dijete ima prisne odnose, koje imaju stanovita očekivanja prema njemu i njegovu razvoju, koje uvažavaju i poštuju njegovu osobnost, ili općenito rečeno, koji se prema njemu odnose i komuniciraju kao s razboritom osobom, na prirodan način. Dijete nema nikakvo teorijsko znanje o jeziku niti zna što čini kada razgovara s osobama u svom okruženju (čineći i sudjelujući). O okruženju, prije svega osobama s kojima svakodnevno dijete komunicira, ovisi hoće li dijete željeti komunicirati, kako će komunicirati, bogatstvo riječi s kojima će se služiti, složenost njegovih govornih konstrukcija, izričaja, način njegova komuniciranja itd. Slično se događa i na svim drugim područjima razvoja i učenja djeteta.“ („Življenje djece u vrtiću“ A.Miljak)

Novije spoznaje iz neuroznanosti nam pružaju bolje razumijevanje o tome kako dijete uči. Istraživanja na životinjama (štakori) i klinički eksperimenti (djeca i odrasli) dokazala su da postoji statistički značajna razlika u propadanju kore mozga ako je

okruženje u kojem se nalazimo prazno. Mozak sa svojom složenom arhitekturom i neograničenim potencijalom izrazito je plastičan, promjenjiv entitet, a na njegovo oblikovanje snažno utječu ponajprije iskustva iz djetinjstva, ali i ona tijekom cijelog života. (prema „Čarobno drveće uma“ M.Diamond i J. Hopkins)

Uzimajući u obzir već dokazane činjenice o poticajno osmišljenom okruženju kreirali smo u vrtiću centre aktivnosti (bivše kutiće) za poticanje razvoj jezika i govora. Stimulativne igre za razvoj jezičnih i govornih vještina provode se s djecom u svrhu aktiviranja i stimulacije skladnog razvoja jezično-govornih vještina, ali i sprečavanja mogućih odstupanja tijekom tog razvoja. Ove igre ne dijele se samo prema kronološkoj dobi djece već je potrebno poznavati i individualne kognitivne sposobnosti djece. Kreirajući što kvalitetniju i poticajniju ponudu stimulativnih igara za razvoj jezika i govora vodili smo se linijom urednog jezično-govornog razvoja, ali na način da svako dijete pronađe nešto za sebe (od djece s teškoćama u razvoju do onih potencijalno darovitih i darovitih). Uzimajući u obzir navedeno i organizaciju odgojnih skupina u vrtiću osmišljena su 3 centra za razvoj jezika i govora po kojima i izbor igara slijedi određeni poredak.

Prvi centar je namijenjen najmlađima, okvirno od 1. do 3. godine kronološke dobi djece. Drugi centar je namijenjen djeci od 3. do 5. godina, a treći djeci od 5. do 7. godine starosti. Kronološka dob je okvirna jer je većina mješovitih grupa.

U vrtiću odgojitelji uvelike doprinose jezično-govornom razvoju oplemenjivanjem prostora u kojem borave djeca (prostor kao treći odgajatelj), ali i vlastitim dobrim primjerom. Osim odgojitelja važnu ulogu i pomoć u stvaranju poticajnog materijalnog okruženja daju roditelji, ali i tehničko osoblje vrtića.

Važno je istaknuti da stvaranjem poticajnog materijalnog okruženja u vrtiću ne stvaramo atmosferu škole. Mi na ovaj način samo stvaramo uvjete obogaćene stimulativne sredine te dajemo djetetu priliku da prirodno „uzme“ to što samo želi i može.

U vidu edukacije (logopedске radionice) kroz teoriju, ali i primjenjivu praksu odgojitelji permanentno usavršavaju svoja saznanja o komunikaciji, jeziku i govoru. Odgojitelji, ali i ostali stručni suradnici na logopedskim radionicama saznaju kako individualno mogu pomoći kada se kod djece pojave glasovno-govorno-jezične i komunikacijske teškoće, ali i što savjetovati roditeljima kako bi se postojeće teškoće prevenirale,

ublažile i prevladale. Kroz individualna logopediska savjetovanja roditelja djece s teškoćama u jeziku, govoru i komunikaciji, te roditeljske sastanke po odgojnim skupinama roditelji se osim informiranja o urednom jezično-govornom razvoju, odstupanjima i poticanju navedenog u djece uče i boljem razumijevanju postojećih teškoća. Dajući roditeljima konkretne savjete kako s djetetom kod kojeg postoje određene teškoće komunicirati, što od logopedskih vježbi provoditi kod kuće i kako svome djetetu biti dobar jezično-govorni model roditelji postaju vrlo uspješni koterapeuti. **Logopedu se uvijek možete uputiti i kada ste samo nesigurni i želite provjeriti je li s komunikacijskim i jezično-govornim razvojem vašeg djeteta sve u redu!**

Predškolski period, rani period jezično-govornog razvoja, motoričkog, spoznajnog, socijalnog i emocionalnog razvoja, najosjetljiviji je period u razvoju svakog pojedinca o kojemu uvelike ovisi njegova budućnost.

Jeste li znali da?

U prvoj godini života dijete nauči najviše. Dijete tijekom ranih godina ima veći potencijal za učenje nego što će imati *ikad kasnije u životu*. *Do svog četvrtog rođendana usvoji 50 % svog znanja ili svoje mudrosti*, a sve što će se kasnije učiti izrast će iz te jezgre. Apsurd je da gotovo sve zemlje troše puno manje od 10 % proračunskog novca namijenjenog obrazovanju na djecu u dobi u kojoj se odvija pedeset posto razvoja. (Dryden, Vos, 2001.)

Pripremila: Martina Burazer, prof. logoped